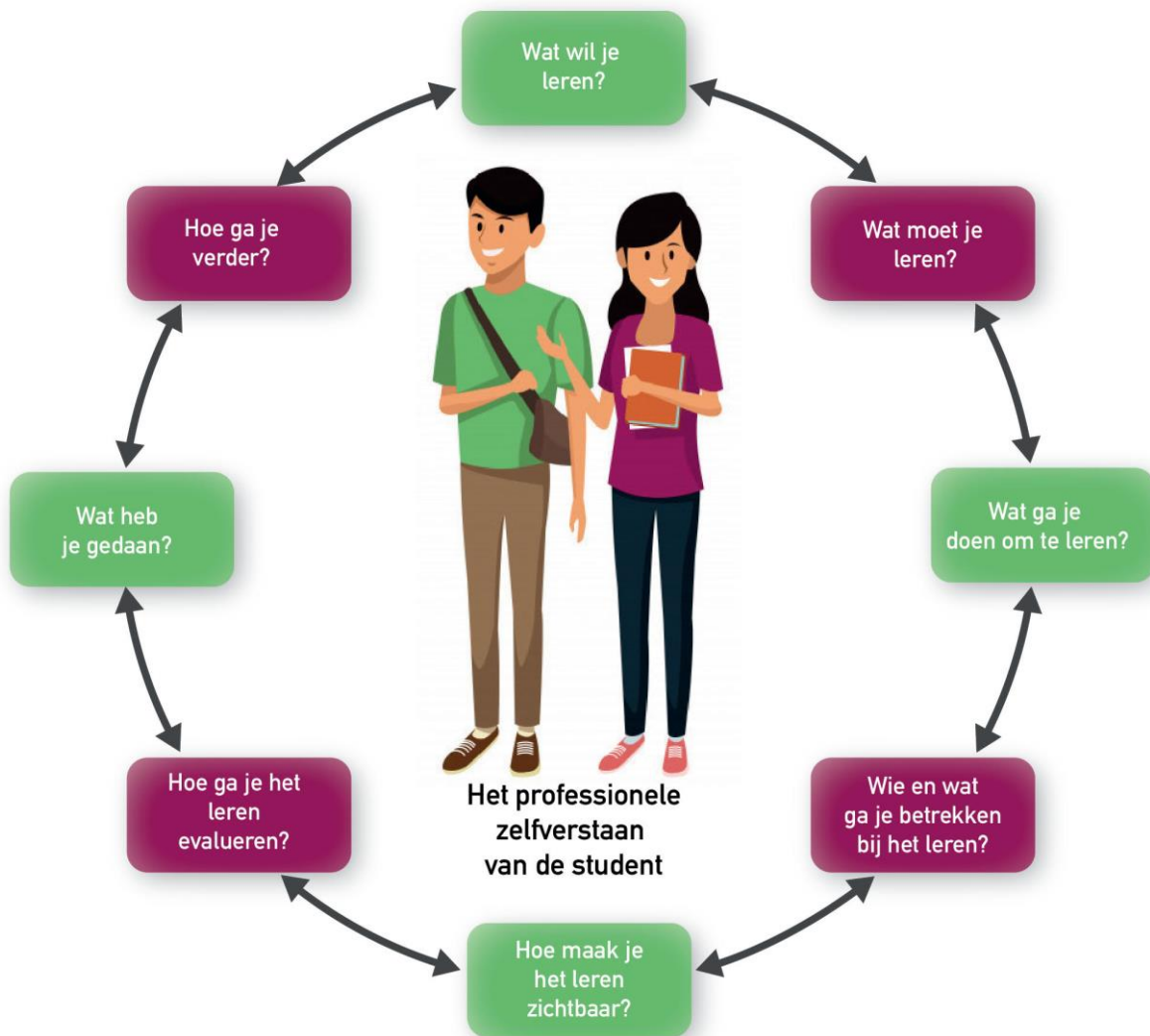

Begeleidingscyclus AOS MB

Inleiding

Aangezien er veel actoren zich bezig houden met de ontwikkeling van de collega in opleiding is een bepaalde eenduidigheid richting de student van belang. Daarom is de begeleidingscyclus als hulpmiddel gecreëerd waarbij het opleidingsteam (IO, SO, WPB) die een collega in opleiding coacht gebruik kan maken van de meta-vragen die in de begeleidingscyclus staan. Van belang is het om te melden dat het in de coaching voornamelijk gaat over hoe je naar een volgende stap gaat. Dit iteratieproces kan middels vragen gestimuleerd worden. In dit document onderbouwen we de begeleidingscyclus en werken we de metavragen verder uit om begeleiders te ondersteunen bij het stellen van de juiste vragen.

De begeleidingscyclus

De student centraal

De student staat in de begeleiding natuurlijk centraal. Daarom staat de student met zijn of haar

professionele zelfverstaan (Kelchtermans, 1994) ook centraal in de begeleidingscyclus. Hierbij is het belangrijk dat de student start vanuit retrospectieve en prospectieve elementen om zich verder te ontwikkelen. In de theorie van Kelchtermans gaat het dan om de volgende vier retrospectieve elementen: zelfbeeld, zelfwaardegevoel, beroepsmotivatie en taakopvatting en om het prospectieve element toekomstperspectief. Wanneer je als begeleider achterhaalt dat een van de retrospectieve elementen bij de student onvoldoende aan bod is gekomen is het verstandig om hier eerst aandacht aan te besteden. Dit kan met de volgende soort vragen:

- Wie ben je als persoon?
- Wat zijn jouw sterke kanten?
- Waar zou je volgens jezelf in je persoonlijkheid meer aandacht aan mogen besteden?
- Wanneer voel jij je ergens goed in?
- Kun je een moment beschrijven dat je echt (on)tevreden was over je eigen handelen?
- Waarom heb je gekozen voor deze opleiding?
- Wat is voor jou het mooiste element in het beroep? Wat ligt daaronder?
- Wat is voor jou de waarde van stage lopen in de school?
- Waar wil je als persoonlijk uiteindelijk uitkomen? Wat is je doel?
- ...

Wat wil je leren?

In de uitvoeringsprincipes van de AOS MB staat dat 'we sturen op individuele ontwikkeling van studenten.' Vandaar dat dit het volgende element is dat we uit de begeleidingscyclus bespreken. Het staat, zoals eerder aangegeven, echter iedere begeleider vrij om zelf te bepalen in welke fase je start met de begeleiding van de student en in welke richting je de student wilt helpen.

In de laatste 20 jaar is er veel onderzoek gedaan naar motivatie en vragen stellen. Stockhof (2019) beschrijft dat het voor studenten belangrijk is om samen te komen tot echt-willen-weten vragen. Dit werkt aan de start van een stage natuurlijk het beste, zodat de student met een persoonlijk doel aan de slag kan gaan. De uitdaging zit hem hier in de balans vinden tussen ruimte bieden en het sturen van de student. Zonder sturing te geven is onderzoekend leren minder effectief (Lazonder & Harmsen, 2016). Stockhof geeft daarnaast ook aan dat uit onderzoek is gebleken dat studenten ook leren van de leervragen van anderen. Met deze gegevens en het professioneel zelfverstaan van de student kunnen we een student verder opweg helpen door de volgende vragen te stellen:

- Als je kijkt naar je persoonlijkheid, waar ligt dan op dit moment voor jou de grootste nadruk om dit te ontwikkelen?
- Als je kijkt naar je studie die je gekozen hebt, wat is dan voor jou op dit moment belangrijk om te achterhalen?
- Als je kijkt naar het beroep, wat zou je dan nu echt willen leren?
- Als je kijkt naar docenten die je ooit geobserveerd hebt, wat zou je dan graag willen ontwikkelen?
- Als je kijkt naar je sterke kanten, waar wil je nog meer in groeien?
- Als je kijkt naar je ontwikkelpunten, waar ligt dan voor jou persoonlijk een mooie kans om te ontwikkelen?
- Wat is jouw doel in deze stage?
- ...

Wat moet je leren

De opleiding stelt natuurlijk eisen aan de te lopen stage. Als een student voor zichzelf duidelijk heeft wat hij of zij wil leren dan is het belangrijk om te kijken naar deze kaders. Echter stelt niet alleen de opleiding kaders ook de praktijk van de stageschool en de literatuur scheppen of bieden kaders die ondersteunen kunnen werken. In deze fase is het daarom belangrijk om de kaders te achterhalen waarbinnen de student zich verder kan ontwikkelen. Het is essentieel de verbinding met de persoon te zoeken om vervolgens die persoon tot diepgaande reflectie te kunnen stimuleren, waarbij de eigen praktijk en de theorie beide een plek kunnen krijgen (Korthagen, 2012). Vragen die hierbij gesteld kunnen worden, zijn:

- Wat verwacht de opleiding van je?
- Wat zijn de kaders van je stageschool?

- Wat zijn voor jou belangrijke kaders van de theorie?
- Wat voor kennis heb je nodig om de kaders (opleiding, praktijk, theorie) duidelijk te hebben?
- Hoe passen de kaders bij jou als persoon?
- Hoe passen de kaders bij dat wat jij wilt leren?
- ...

Wat ga je doen om te leren

Nu de kaders voor de student helder zijn vanuit de theorie, praktijk, persoon en de opleiding is het belangrijk om na te gaan denken hoe dat geconcretiseerd gaat worden. Deze en de (met de klok mee) 3 stappen hierna die we behandelen gaan allemaal over het zichtbaar maken van datgene wat de student binnen de kaders wil leren. In deze fase kun je de volgende vragen stellen aan de student:

- Wat voor activiteiten wil je gaan uitvoeren tijdens de stage?
- Hoe wil je concreet je leervragen beantwoorden?
- Wat voor activiteiten passen er volgens jou bij de kaders (van de opleiding)?
- Welke leeractiviteiten op welk niveau (micro, meso, macro) heb je voor jezelf bedacht?
- Hoe zou je de eerder genoemde leeractiviteit kunnen versterken om het meer te koppelen aan de gestelde kaders?
- ...

Wie en wat ga je betrekken bij het leren

Uit onze uitvoeringsprincipes blijkt dat 'we sturen op individuele ontwikkeling van studenten'. Hierbij hanteren we in de AOS MB een sociaal-constructivistische visie op leren, waarbij we leren zien als een sociaal proces waarin het netwerken met anderen heel belangrijk is (Simons, 2000). Het is daarom van belang om vooraf na te denken over wie je gaat betrekken bij je leren en daarnaast ook wat je er precies bij gaat betrekken. Om de student te helpen bij deze vraag kan men gebruik maken van de volgende vragen in de coaching:

- Als je kijkt naar wat jij wilt leren, wie kan daar dan een geschikte partner in zijn?
- Als je kijkt naar wat voor activiteiten je zelf gepland hebt, wie kan je daar bij ondersteunen?
- Wat heb je nodig voor de activiteiten die je wilt uitvoeren?
- Wie zou je goed kunnen helpen bij je ontwikkeling, gezien de eisen van de opleiding en jouw leervragen?
- Hoe ga je de situatie/context/begeleiders/aangeboden activiteiten benutten?
- Wat voor begeleiding vind je prettig om te hebben?
- ...

Hoe maak je het leren zichtbaar

Nu de student bewust heeft nagedacht over de kaders, de leeractiviteiten en wie en wat daarbij te betrekken is, is het ook van belang om na te denken over hoe dit leren zichtbaar gemaakt gaat worden voor de student zelf en voor het opleidingsteam. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden, zijn:

- Hoe ga je je leeractiviteiten vastleggen?
- Hoe ga je ervoor zorgen dat we, gezien je geplande leeractiviteiten, groei kunnen zien gedurende de periode?
- Wat zien we concreet veranderen in jouw handelen gedurende het uitvoeren van jouw leeractiviteiten?
- Hoe ga je voor jezelf je ontwikkeling bijhouden?

Hoe ga je het leren evalueren

Een student die bepaald heeft hoe het leren zichtbaar gemaakt kan worden, heeft op dat moment moment nog niet nagedacht over de vraag hoe hij of zij het leren gaat evalueren. Dit proces kan ondersteunt worden gedurende de coaching met de volgende vragen:

- Wanneer ben je volgens jou voldoende gegroeid?
- Als we kijken naar die specifieke leeractiviteit, wanneer ben jij dan tevreden?
- Als we kijken naar de kaders, wanneer mag je dan tevreden zijn?
- Hoe beoordeel je je groei?

- Kunnen de mensen die je wilt betrekken bij je ontwikkeling, je ondersteunen bij het evalueren van jouw leren?
- ...

Wat heb je gedaan?

Als de student een voorbeeldige voorbereiding heeft uitgevoerd en in de begeleidingscyclus alle voorbereidingsstappen heeft doorlopen, dan is dit het moment om terug te kijken of alles wat de student heeft bedacht ook werkelijk is uitgevoerd. Je kunt daarbij de volgende vragen stellen:

- Bekijk je leervragen nog eens, zijn ze allemaal beantwoord?
- Gezien de activiteiten die je gepland hebt, heb je alles kunnen uitvoeren?
- Hoe zijn de leeractiviteiten gegaan?
- Heb je iedereen die je wilde kunnen betrekken bij je leren?
- Hebben de kaders je houvast gegeven bij je ontwikkeling?
- Wat neem je mee uit de activiteiten voor het vervolg van je ontwikkeling?
- ...

Hoe ga je verder?

Na een moment van terugkijken is het goed om vanuit daar ook vooruit te kijken. Deze stap en de eerder genoemde stap zullen veelvuldig door elkaar heen lopen. Geschikte vragen om een student verder te helpen zijn:

- Gezien je uitgevoerde activiteiten en de uitkomsten daarvan, waar wil je de komende tijd nog aandacht aan besteden?
- Hoe ga je nu jezelf doorontwikkelen?
- Zijn er nog zaken waarop je de komende tijd de nadruk wilt leggen?
- ...

Literatuurlijst

- Kelchtermans, G. (1994). De professionele ontwikkeling van leerkrachten basisonderwijs vanuit het biografisch perspectief. *Studia Paedagogica*, 17. Leuven: Universitaire Pers Leuven.
- Korthagen, F., & Vassalos, A. (2002). Niveaus in reflectie: naar maatwerk in begeleiding. *VELON Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 23(1), 29-38.
- Korthagen, F., (2012). Over opleiden en reflecteren: ongemakkelijke waarheden en wenkende perspectieven. *Tijdschrift voor Lerarenopleiders*, 33(1), 4-11.
- Lazonder, A. W., & Harmsen, R. (2016). *Meta-analysis of inquiry-based learning: Effects of guidance. Review of Educational Research*, 86, 681–718.
- Simons, P.R.J. (2000). Competentieontwikkeling: van behaviorisme en cognitivisme naar sociaal constructivisme: epiloog. *Opleiding en ontwikkeling*, 12, 41-46.
- Stokhof, H. (2019). Hoofdstuk 1. Vragen wat je echt wilt weten. *Wetenschappelijke doorbraken de klas in! Kleding, Magneten en Protest*. Nijmegen: Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit.